

➤ V Bukit Fraseru potkáte tři druhy velkých sojkovců (dříve všechny v rodu *Garrulax*). Zdaleka nejběžnější je sojkovec kaštanovohlavý (*Rhinocichla mitrata*). Na obrázku je podstatně vzácnější, skrytější a krásněji vybarvený sojkovec malajský (*Trochalopteron peninsulae*). Tento vzácný endemit se vyskytuje pouze na Malajském poloostrově

LEŽÍ ASI 100 KILOMETRŮ SEVERNĚ

od malajského hlavního města Kuala Lumpur

MÍSTO V NADMOŘSKÉ VÝŠCE KOLEM 1 200 METRŮ

je vítaným únikem před vedrem nížin

BYLO ZDE ZJIŠTĚNO SKORO 300 DRUHŮ PTÁKŮ,

což zhruba jen o stovku zaostává za počtem v celé ČR

Kus ptáčkařského nebe

Kdybych měl navrhnout ptáčkařské nebe, tedy takové, které by uvádělo v nadšení všechny milovníky opeřenců, vymyslel bych místo podobné jednomu skoro zapomenutému koutu Malajského poloostrova. Vymyslel bych si Bukit Fraser...

TEXT A FOTO: TOMÁŠ GRIM

už první kroky v místním mírném podnebí přinášejí úlevu od nížinné sauny křížené s mikrovlnkou

↑ Spektakulární kukačka kokil (*Phaenico-phaeus tristis*) právě uchvátila neméně spektakulární cikádu

Atraktivních míst, na nichž se lze pokochat skutečnými ptačími skvosty, je na světě nepřeberně. Jenže ty vyhlášené, jako je Amazonie, Konžská pánev nebo Nová Guinea, jsou pro našince extrémně drahé, špatně dostupné a často i ne-

bezpečné. Naštěstí se člověku nabízí i místa finančně a logisticky přívětivá, přitom co do pestrosti ptačí fauny za zmíněnými oblastmi nijak nezaostávají. To, které mně přijde na mysl jako první, se nachází v Malajsii, nedaleko hlavního města Kuala Lumpur.

ÚNIK Z DUSNA VELKOMĚSTA

Otupělého dusnem, smogem a vlhkem mě konečně metropole Kuala Lumpur vyvrhla na svém severozápadním okraji. Z nedalekého Kuala Kubu Bharu má podle informace

od domorodců vyjždět autobus do chladivého, tichého a relaxovaného Bukit Fraseru „každou hodinu“. Jenže stejně jako během většiny mých dřívějších návštěv autobus nejezdí každou hodinu, ale nejezdí vůbec. Vyrážím proto taxíkem. Řidič si mě pamatuje a poznamenává: „Mi-

a plody ozdobných rostlin vysázených kolem parkoviště). Můžu oči nechat na sytě oranžovo-červeně vybarvených timáliích stříbroučích (*Mesia argentauris*), zářících kontrastních barvách krasky zelenavé (*Cissa chinensis*) i zářivě žlutém „číru“ žlutý větší (*Picus flavinucha*).

PTÁCI VE VLNÁCH

Vím, že zbytek dne je třeba strávit na „šoulačce“ – období bez pohybu jediného pířka pak jen na chvíli přeruší „ptačí vlna“. To se z ničeho nic vynoří deset, dvacet nebo i víc ptáků, freneticky sbírají potravu, odhánějí

v mžiku se vynoří deset, dvacet nebo i víc ptáků; freneticky sbírají potravu a vyhlížejí případné predátory

nule jsme za jízdy viděli orla, že?“ Za čelním sklem taxíku se klidně usmívá soška Buddha, která předznamenává atmosféru mé cílové destinace.

Silnice mírně stoupá, až poslední desítka z celkem 40 kilometrů se vine v krkolomných zatáčkách utopených v šťavnaté bujnosti tropické vegetace. Nakonec se taxík vynoří ze sevření lesního porostu a před námi se otevře zvlněná planina s hotely a rozlehlým golfovým hřištěm. Vše obklopeno lesem, který se přes kulisy kopců táhne až daleko za obzor. Ale moment! Golfovým hřištěm?! Inu, je to tak. Vždyť jsme v bývalé anglické kolonii – i místní tuto lokalitu často označují jako Fraser's Hill. Už první kroky v místním mírném podnebí přinášejí opojnou úlevu od nížinné sauny křížené s mikrovlnkou.

RANNÍ CHORÁL A HOSTINA

V časném ranním šeru vyrážím po jedné z mnoha lesních stezek. Opatrně – kluzké bahno, strmost cesty a stařecky pokroucené kořeny, které se přes ni vinou, není dobré podcenit. Jsem sice jen pět stupňů severně od rovníku a v nijak závratné nadmořské výšce (asi 1 200 m n. m.), ale i tak se třesu zimou. Pomalu svítá a naprosté ticho protne první ptačí hlas – hašteření rodinky timálií ocasatých (*Heterophasia picaoides*). Rychle se přidávají další: různé druhy timálií, bulbulů, lejsků a jiných pěvců. Celý ranní chorál ale trvá jen chvíli, něco mezi čtvrt a půlhodinou. A je zase ticho...

Teď není času nazbyt – rychle strhávám pijavku, které se podařilo protáhnout se skrz tkaničkovou dířku mých bot, a rovnou se přesouvám na nejlepší místo k focení ptáků v Bukit Fraseru – k Jelai Highland Resort. Každé ráno se sem slétají desítky druhů ptáků „na snídani“. Prostředí je bohaté pro masožravce (tučné noční můry přilákané pouličním osvětlením) i vegetariány (květy

↳ Miniaturní timálka bezocasá (*Phoebastria pusilla*) je jedním z nejmenších malajských ptáků a podle autora tohoto textu zároveň opeřencem nejsympatičtějším. Myšovitými pohyby se proplétá v opadance a zahlédnout ji je skoro zázrak. Prozradí ji však rozvážné, pískavé „sí... sí“

VÝJIMEČNÝ BUKIT FRASER

Proč je vlastně Bukit Fraser tak výjimečný? Podle útlé, ale užitečné knížky Mortena Strange (*Birds of Fraser's Hill*) můžete v oblasti zahlédnout 257 druhů ptáků; k tomu je třeba přičíst dalších 33 druhů, které byly zaznamenány při odchycích ptáků do sítí. Pro srovnání – v celé České republice bylo historicky zaznamenáno kolem 400 druhů ptáků; z toho ale celou třetinu tvoří vzácní zatoulanci, které na našem území prakticky nemáte šanci znovu vidět, ani kdybyste „na ptáky“ chodili celý život.

Část druhů na seznamu Bukit Fraseru tam ovšem nevidíte celoročně – jde o zimní migranty ze severnějších oblastí kontinentu. V každém případě je toto malé území jedním z nejlepších míst na pozorování ptáků v celé Asii. Není divu, že se zde každoročně přijíždějí utkat soutěživí ptáčkaři ve slavné soutěži „Fraser's Hill International Bird Race“, v níž se vítězem stává ten, kdo dokáže za 24 hodin pozorovat největší počet druhů.

→ Krejčířik černoprský (*Orthotomus atrogularis*) je miniaturní ptáček, většinou jej spíše jen zahlédnete – dohledat jej v hustých křovinách a kapradinách kolem cest není jednoduché

konkurenty a vyhlížejí případné predátory. Pávicí bělohrdlí (*Rhipidura albicollis*) plaší kořist roztahováním dlouhého vějíře ocasních per, timálie malajské (*Alcippe peracensis*) obratně šplhají po popínavých liánách, drongo dlouhoocasý (*Dicrurus remifer*) obratně vystřelí do prostoru a sedá na své původní místo – teď už ale s plným zobákem. Ptáka pohybujícího se po kmeni hlavou dolů sice kvůli zářivě bílým mrakům v pozadí vidím jen jako siluetu, ale záměna je nemožná: v této nadmořské výšce může jít pouze o brhlíka brýlatého (*Sitta azurea*). Ani jsem se nestačil rozkoukat a zkontrolovat všechny členy vřícího hejna a už tu zase stojím sám. Les ztichl.

Ale ne nadlouho. Odněkud z koruny stromu se pomalu rozjíždí pronikavá řehťačka a stoupá až do téměř nesnesitelného crescendo. Po řadě zkušeností z tropů jsem nezapomněl domácí akustickou přípravu, takže teď netrávím nekonečné desítky minut marným hledáním původce hlasu, jako když jsem jej před lety slyšel poprvé na Sumatře. Vousák pruhozobý (*Psilopogon pyrolophus*) sice v atlase vypadá nápadně, ale po-

dobně jako většina druhů vousáků je v zeleném protisvětle stromových korun prakticky neviditelný. Prozradí jej právě hlas, který by mnohý laik pokládal spíše za cikádu. (Více o tomto druhu viz Příroda 1–2/2014, str. 46.) Ostatně naprostou většinu ptáků v tropech – a to nejen malajských a horských – nejdřív uslyšíte a až pak uvidíte (pokud vůbec). Snad nejčastější fráze, kterou si můžete přečíst u druhových charakteristik v tropických ptačích atlasech, zní „poměrně běžný, často slyšet, vzácně vidět“.

LETEC BEZ PEŘÍ

Někdo to rád akční, jako účastníci ptačích vln. Jiní to raději klidné. K těm druhým patří třeba lejsci velcí (*Niltava grandis*), kteří se nikam neženou. Vysedávají na otevřenějších místech, kolem silnic i stezek, a vylétávají za kořistí. Podobně jako drongové – nebo „nás“ lejsek šedý (*Muscicapa striata*) – se pak typicky vrací na svůj původní posez. Fantasticky sytě modročerní samci i hnědavé samice s modrou čepičkou najdete často sedět nedaleko od sebe. Podobnou vysedávací loveckou strategii tu využívá i trogon rudohlavý (*Harpactes erythrocephalus*).

Při všem tom pozorování ládujících se ptáků jsem úplně přestal vnímat, jaký mám sám hlad. Už je po poledni a jako každý den začíná pršet (ne že by občas déšť neodstartoval už během snídane). Volným tempem se vracím po silnici – těm se totiž na rozdíl od lesních cest pijavky vyhýbají. A dobře jsem udělal: To, co nade mnou přelétne, totiž nemá peří! Dráček létavý (*Draco volans*) je ještě patřící do čeledi agamovitých (*Agamidae*), který díky kožnímu záhybu na svých prodloužených žebrech elegantně přeplachtil přes cestu a hned po přistání prakticky zmizel díky svému dokonalému kryptickému šatu. Kdybych jej nezahlédl v letu, je šance, že jej rozpoznám na mechy a lišejníky pokrytém kmenu, nulová

PO SILNICI OD HORSKÉ STANICE

Tak jako ostatně kdekoli jinde, i v Bukit Fraseru potkávám nejvíc ptáků tam, kde by je laik nečekal – ne v „panenském“ deštném lese, ale kolem vyasfaltovaných cest. Přímo v „Hill Station“ (tedy horské stanici, kam kolonizátoři prchali před nesnesitelným

peklem tropické nížiny) láká ptáky bohatá nabídka okrasných bylin, keřů i stromů. Nejčastěji na nich potkáte dva z místních druhů čeledi strdimilovitých (*Nectariniidae*): droboučkého strdimila černohrdlého (*Aethopyga saturata*) a překvapivě velkého strdimila proužkovatého (*Arachnothera magna*). Ačkoli by mohl velikostí těla konkurovat našemu špačkovi, dokáže se akrobaticky obratně pohybovat po tenkých větévkách, aby se dostal k nektaru a drobnému hmyzu ukrytému v květech.

„Stanice“ je s okolním světem spojená dvěma cestami. Tradiční osmikilometrová Old Road byla až do doby před deseti lety jediným způsobem, jak se do Bukit Fraseru dostat. Prudké svahy cestě vnutily její omezenou šířku. Proto silnice fungovala jako střídavá jednosměrka: V liché hodiny se jezdilo nahoru, v sudé dolů. Tento způsob ostatně nejspíš

poznáte i dnes, protože New Road je pro automobilovou dopravu většinou uzavřená kvůli častým sesuvům půdy. Obě cesty poskytují skvělou příležitost, jak nakouknout přímo do korun plodících a kvetoucích stromů – ty jsou nejlepším jevištěm, kde se nám opeřenci představí. Obě cesty navíc klesají až do nadmořské výšky kolem 800 m n. m. Výškový rozdíl 400–500

metrů níž má jen málo společného s druhovým složením v horách.

JISTOTA NERUŠENÉ PŘÍRODY

Podobnou ptačí faunu jako tady byste našli i jinde v pohoří Titiwangsa, které tvoří páteř Malajského poloostrova.

dý soudný milovník přírody vyhne dalekým obloukem. Nejseverněji ležící Bukit Larut naopak postrádá jakoukoli infrastrukturu (ale lze jej navštívit v rámci jednodenních výjezdů z nedalekého města Taiping). Nejznámější a nejklassičtější destinací jsou pak jednoznačně Cameron Highlands – dnes bohužel silně devastované developery a rok od roku více zaplavené turisty.

většinu ptáků v tropech, a to nejen malajských a horských, **nejdřív uslyšíte a až pak uvidíte**

metrů oproti Bukit Fraseru se nemusí zdát jako nijak zásadní, ale ptactvo to vnímá jinak: Už během cesty dolů z letoviska se začnou objevovat nové druhy, které v horském mlžáku nenajdete, a ptačí fauna o těch pár set

Jenže tato možnost je spíše teoretická – jediná možnost, jak se dostat do malajských hor, je navštívit některou z „hill stations“. A ty jsou jen čtyři. Ultrakomerčním Genting Highlands nedaleko Kuala Lumpur se kaž-

Bukit Fraser si jako jediný dodnes udržel všechna pozitiva a návštěvnické jistoty. Můžete se celé hodiny nerušeně procházet lesem a nepotkat žádné další živáčky kromě těch, kterými Bukit Fraser proslul. Tedy ptáky. «

